

Seinän tarina talteen

– filosofiaa ja vihjeitä

Elina Wirkkala, restaurointi- ja maalarimestari

Viime Tuumassa kerroin tapetoinnista. Nyt paneudun kerroksiin, joita seinistä voi löytää. Koskemattomat pinnat, konservaattorien unelma, on syytä jättää silleen, puhdistus ja ylläpito riittävät. Varovasti niitä voi toki paikata, varsinkin, jos repeämä uhkaa isompaa alaa. Pussit ja rypyt ovat sallittuja.

Asunnon ostajan silmään osuvat ensimmäiseksi roikkuvat pahvit ja pölyinen pinta. ”Kamalat, noi eka veks”, on valitettavan usein kuultu kommentti työmaalla. Sääli, sillä samalla häviää koko talon historian mittainen tarina, joka on tallennettu seinien kerroksiin.

Pohdinnan paikka

Mikä on oikein? Siihen voi vastata vain asunnon haltija. Suojelukohteita lukuun ottamatta kukaan ei pakota säästämään sisäpintoja, vaikka ne olisivat arvokkaitakin. Sisäpintojen vaaliminen on omistajasta kiinni.

Ensimmäinen toimenpide on siivoaminen. Jo pelkkä pintojen puhdistus – tietenkin hellin ottein ja ilman myrkyjä – tekee asunnosta ihan uuden näköisen. Sen jälkeen voi miettiä, miten jatkaa.

Uuden asunnon haltija haluaa omannäköistä ja mahdollisimman nopeasti. Tässä hätiköijälle hyvä vinkki: anna vanhojen pahvien jäädä omaan rauhaansa, vedä niiden päälle uudet pahvit, jotka pinnoitat sitten omaan tyyliisi. Jos levytys on ainoa vaihtoehto, jätä silti vanhat pahvit alle.

Edellä oleva koskee terveitä pintoja. Homeiset ja sienen vaurioittamat pahvit voidaan kyllä säästää, mutta ne vaativat erikoiskäsittelyjä; työ on annettava ammattilaisten tehtäviksi.

Näyte: irrotus ja arkistointi

Pinnasta, joka joudutaan poistamaan, kannattaa ottaa tapettinäyte. Pahvista leikataan noin A4-arkin kokoinen pala, johon osuu mahdollisimman monta kerrosta. Pala kannattaa ottaa yläreunasta. Siellä seinä on saanut olla melko rauhassa, ja tapetteihin liittyvät boorditkin tulevat mukaan.

Pala upotetaan veteen, jossa on noin 10 prosenttia Sinolia. Sen annetaan vettyä ainakin muutama tunti – yön ylikin, jos kerrokset eivät tahdo irrota.

Erottelutyötä varten tehdään tarpeelliset valmistelut. Varataan riittävän iso alusta. Sen on oltava vettä hylkivää materiaalia, esimerkiksi styroksia. Märkä tapetinriekale sisältää nimittäin vielä liisteriä, joka tarttuu kiinni, jos pohja vain on otollinen.

Eri kerrokset nostellaan levyn päälle järjestyksessä. Kunkin tapettinäytteen viereen on syytä kirjoittaa heti koodinumero. Yleisesti käytetään merkintätapaa, jossa alin kerros saa numeron 1. Näin edetään, kunnes kaikki kerrokset on saatu irti ja talteen. Tapettinäytteet saavat nyt kuivua rauhassa. Kuivat tapetinpalat liisteröidään yläreunastaan esimerkiksi happovapaalle akvarellipa-

Irrotetut tapettifragmentit kuivumassa. Muista merkitä järjestys!

Joskus saattaa paljastua aarre. Lumpupaperiarkeille käsin painettu kuvio.

Retusointivärin sävytystä liimamaalista. Aina ei liimamaalipohjaista retusointiväriä voi käyttää, liimamaalista jää tapettiin helposti vesijälkiä.

perille. Näin koottu vihkonen on kertomus huoneen vaiheista.

Edellä oleva koski siis tapettikerrostumia, jotka joudutaan poistamaan. Pinnoista, jotka jäävät seinään, ei sovi mennä leikkelemään paloja – ehjäähän ei kannata rikkoo tai korjata, ja tämä pätee myös sisäpintoihin. Kerroksia voi kurkistella esimerkiksi listojen alta ja myöhemmin tehtyjen komeroiden seinistä. Komeroista löytääkin usein varsin laajan tapettihistorian.

Patinan ystäville kompromissi

Patinan ja oikeasti vanhan etsijälle tapettipinta on houkutteleva kohde, sillä uudemmat kerrokset ovat usein helposti poistettavissa. Irrotustyössä tulee kuitenkin muistaa, että esiin otettu alkuperäinen pinta on altis ympäristön rasituksille. Se alkaa pikkuhiljaa kulua ja rapistua.

Lopputulostakaan ei voi etukäteen arvata. Kokeilu-kohtien tuloksista huolimatta koskaan ei ole varmaa, missä kunnossa kokonaiset paljastetut seinäpinnat ovat.

Hyvä ratkaisu tässä tapauksessa on se, että otetaan pinta esiin huoneen yhdeltä seinältä ja kunnostetaan se. Muille seinille kopioidaan seinäkoristelu maalaamalla, tehdään siis rekonstruktio.

Kevyempi vaihtoehto rekonstruktioille on muiden pintojen maalaaminen esiin otetun tapettiseinän pohjavärillä. Jos tapetti on tumma, yksiväristen pintojen sävy valitaan niin, että huoneen yleisilme säilyy eheänä. Pyrkimyksenä on siis esitellä löydetty arvokas kerrostuma, mutta sopeuttaa se kuitenkin kokonaisuuteen.

Ensopahvit

Enso-pahveja ei kannattaisi hävittää. Ne alkavat jolla katoavaa historiaa. Jos pahveja jostain huoneesta poistetaan, ne kannattaa ottaa tarkasti talteen muiden tilojen paikkapaloiksi. Pahvi on viirapintainen, joten suoralla pahvilla paikkaaminen tulisi ikävästi näkyviin.

Ahmoon työväentalolla korjasimme Enso-pahvin repeämän. Ensiksi paikalleen jäävä pahvi liimattiin repeämäreunoistaan reiän alle ujutettuun pinkopahviin.

Enso-pahvi koostuu useasta kerroksesta, jotka on liimattu yhteen vesilasia sisältävällä liisterillä. Paikkauspala upotettiin veteen, jotta se kastuisi läpimäräksi. Tavoitteena oli irrottaa pahvista sen pintakerros; enso-pahvin kerrokset irtoavat helpoimmin, kun se on ihan läpimärkä.

Vettymisen jälkeen pintakerros irrotettiin ja liisteröitiin paikkakohdan päälle. Saman tien alue viimeisteltiin repimällä pahvipaikan reunat alustaan sulautuviksi. ■

Innokas kunnostaja kurkkaa: mitäs täältä alta löytyykään. Lopputuloksena on puutuva pala...

Onneksi korjauspahvia oli säästetty ja saimme paikan aikaan. Alla pinkopahvi; sen päälle liisteröitiin Enso-pahvin pintakerros.

